

Зазвонило последње школско звоно

Излети малих Батањаца

„Златне руке” у Узбекистану

Трибина о положају Срба у Хрватској

ШКОЛСТВО

Уз последње школско звоно

Одржане завршне свечаности у нашим школама

Будимпешта

У Српском забавишту, основној школи, гимназији, колегијуму и библиотеци „Никола Тесла“ у Будимпешти, школска година 2021/2022. приведена је крају, у среду, 15. јуна. Лепо, сунчано време је омогућило да се свечаност, са почетком у девет часова, обави на школском дворишту. После интонације српске и мађарске химне уследио је енергични плес ученика 3. и 4. разреда основне школе. Малишани су веома вешто извели игру на познату песму „Бонго ла, бонго ћа, ћа, ћа“. Децу је увежбала учитељица Мирјана Ковач. Потом су Константин Вујаковић и Ангелина Радовановић лепо и изражајно рецитовали стихове на мађарском

и српском језику. Њих су увежбале Моника Дујмов и Мирјана Ковач. Ондах потом основци су поново заиграли. Овај пут одабир је пао на популарну песму „Let's twist again“.

Затим се присутнима обратила директорка др Јованка Ластиф. Она је у свом говору истакла важност тога што се током ове школске године настава могла редовно обављати. Није било прекида због пандемије, нити преласка на онлајн наставу. Она је нагласила да одавно није било толико посете музејима, путовања у матичну земљу, одласка у иностранство, а такође и у разне пределе и градове Мађарске. Све оно што је било одлагано због пандемије, сада је максимално било надокнађено. Био је изузетно велики број разних стручних екскурзија, учешћа на разним такмичењима, на спортским турнирима, у међународним и домаћим пројектима. То је све обављено поред извођења редовне наставе. Директорка се, затим, захвалила свим просветарима и ученицима на раду, на залагању, на активностима и на успесима, којих је протекле 2021/2022. школске године било на претек.

На самом крају свим ђацима је пожелела срећан и пријатан распуст, како би се у септембру вратили одморни, чили и весели.

Декорацију за ову свечану прилику урадила је професорка Анита Шухајда.

Сведочанства су, потом, подељена по одељењима на часу разредног старешине.

*

У Српској основној школи „Никола Тесла“ у

Будимпешта

Будимпешти, опраштање ученика осмог разреда приређено је 15. јуна у поподневним часовима. Том приликом школски ходник био је украшен свежим цвећем, што је увеличало свечану атмосферу. У 16 часова зачуло се школско звонце, да би одмах потом зидине старог здања наше школе на Тргу ружа заплуснуле мелодије традиционалних пригодних песама „Гаудеамус игитур“ и „Збогом школо наша“.

На челу ученика осмог разреда била је разредна старешина, професорка Јелена Мудрић. Седмаци су са својом разредном, професорком Драганом Апати Дошен, увелико допринели томе како би што више улепшали ову истакнуту школску приредбу. Свечаност је приређена на школском дворишту где је тога попodneва замирисала свеже кошена трава.

Декорацију је урадила професорка ликовне културе Анита Шухајда. Слављеници су обишли школске ходнике где су провели дане детињства. Свечани програм почео је са поздравом водитеља програма Марка Недељковића и Богларке Бачо на српском и мађарском језику.

Ондах након поздравних речи седмаци су приказали веома лепо осмишљен хумористички приказ часа

историје, а потом и онлајн наставу успешно имитирајући притом ђаке осмог разреда. Програм је са седмацима увежбала професорка Драгана Апати Дошен.

Водитељи програма су недуго потом прочитали опраштајни говор на српском и на мађарском језику. Иза њих уследиле су рецитације у извођењу Сање Вуковић и Зоре Сремчевић.

Свечани говор осмог разреда написале су и прочитале Теодора Почуче на српском и Ченге Ђене на мађарском језику.

Овом приликом из говора Теодоре Почуче овде издвајамо следећи део: - Драги моји, познајемо се још од вртића. Како је то леп период био: безбрижан, пун смеха, радости и игре. Од тог времена градили смо наше пријатељство које ће нам остати за цео живот, јер како је речено у песми: 'У свету постоји једно царство и у њему царује другарство!'

Прошло је осам година од како смо сели у клупе. Са учитељицама Љубинком и Моником смо учили писати прва слова, читати, рачунати, али уз то је једнако важно што су нас училе да помажемо једни другима и да будемо пријатељи. Склапали смо пријатељства која су постајала јача и чвр-

Будимпешта

Сегедин

шћа из године у годину. Сви смо правили грешке, неко веће, неко мање, али смо увек успевали да извучемо поуку из тих грешака. Један лепши део нашег ђачког живота се завршава, у нади да ће нам и убудуће наше школовање бити изазовно и лепо. Протекли период ћемо памтити по дружењу, љубави, шали, смеху, игри и учењу..."

После дирљивих речи осмаци су предали букет цвећа директорки др Јованки Ласић, Анити Вуковић, заменици директорке која је задужена за основну школу, Жужани Ђосић, Драгани Васић, Љубинки Георгијевић и Монике Дујмов.

Затим су седамци уз вешту кореографију извели песму коју су сами написали, отпевали и снимили. Слављеници су на поклон добила портрете, цртеже чији су аутори били Алексија Крстић и Виола Нађ, ученице 7. разреда.

На самом крају, осмацима и њиховим родитељима обратила се и директорка школе др Јованка Ласић. Она се у свом говору осврнула на све оне године које су означавале стасавање ових младих ученика. Навела је и све потешкоће са којима су се суочавали слављеници током осмогодишњег школовања. Споменула је притом и лепе ствари које су пратиле одрастање садашњих осмака. Директорка је посебно похвалила оне најбоље којима је додељена диплома и поклон књига. Тако су Сара Дахан, Милош Јакшић, Мила Поздер и Марта Радовановић добила општу похва-

лу, док су Теодора Почуча и Немања Недељковић добила диплому за добро учење и примерно владање.

У Српском вртићу „Никола Тесла“ у Сегедину 1. јуна приређена је опроштајна приредба будућих школараца. Десеторо њих, креативно и емотивно се опростило од другара из вртића, васпитача и дадиља. Пред препуном салом, богатим програмом представили су се велики малишани.

Програм је почео полусатном представом „Снежана и седам патуљака“, где дечји таленат, фантастична моћ трансформације, дикција и реплике, нико од присутних нису оставили равнодушним. Деца су живела улоге на сцени, а ређали су се раскошни костими, аудио и визуелни ефекти. Чинило се да је том величанственом представљању, на првој лествици животних успеха, присутнима било тешко достићи те мале људе препуне изненађења, талента и воље.

Присутнима се обратила Наталија Дукић Стантић, руководица вртића у Сегедину, као и будућа учитељица Наталија Пауновић.

- Може се рећи да је ове године посебно срцу драга ова генерација. Са Наталијом, којој децу предајем на даље образовање, познанство сам стекла још у најранијем детињству. Ове године нас је ова генерација малишана наново спојила, нагласила је Дукић Стантић.

Приредбу су, поред деце, родитеља и гостију, својим присуством увеличали представници Српске самоупра-

ве из Сегедина, школе „Никола Тесла“ из Будимпеште и Сегедина, Православне цркве из Сегедина, као и представници медија.

Програм је настављен рецитацијом, опроштајном химном „Довиђења, драги васпитачи“, уручивањем торбица са ђачким прибором и поклонима. Величанствено је изгледао валцер Јелене и Матеје, Лауре и Вукашина, Лоти и Ненада, Ивоне и Ласла, Харгите и Имреа. Лепо је било гледати и моменат изненађења, када су девојчице бирале своје очеве за плес, а дечаки мајке.

Закуском у дворишту, грајом деце, игром и песмом предшколци су испраћени у нове животне подвиге.

У Батањи је 10. јуна уприличена опроштајна свечаност осмака месне Српске основне школе. Од другог дома, који је у протеклој школској години бројао 85 ученика, опростило се њих дванаесторо. Они ће, првенствено у околним, бекешким градовима, наставити своје школовање, а „ђаком године“ проглашени Жолт Бела Мезеи, од септембра биће ученик Пијаристичке гимназије у Сегедину.

Протекла школска година ће у посебном памћењу остати Мелинди Керми, којој је ово била прва година „директоровања“ на челу Српске основне школе и забавишта у Батањи. Раније, као учитељица, увек је она била задужена да предводи новајлије, ђаке-прваке.

Батањци су веома активно и марљиво радили, а пред собом су имали

веома богат календар приредаба, чије остваривање је делимично онемогућила пандемија. Тек након ублажавања строгих епидемиолошких мера, могли су се реализовати одређени програми и пројекти.

Пандемија је делимично утицала и на уобичајени ток извођачких радова, који обухватају проширење смештајних капацитета Српског забавишта. Наш вртић је пун малишана. У минулој години, забавиште се могло подичити са близу педесет полазника, а за ову предшколску установу и даље влада огромно интересовање. Малишани Српског дечјег вртића представљају потенцијални ученички кадар. Захваљујући конкурсним средствима, дечји вртић је проширен за 200 квадрата, изграђена је физкультурна соба и реализоване су друге значајне инвестиције везане за наше забавиште у насељу на мађарско-румунској граници.

Грађевински радови у Батањи и даље трају. Приводи се крају изградња фолклорне дворане, као и физкультурне сале, коју ће заједнички користити ученици наше образовне установе и Румунске школе.

Осим наставног рада, у батањској Српској основној школи одвија се и ваннаставна делатност, у којој предњачи фолклорни рад чланова КУД-а „Суферини“ и драмске секције. Нажалост, пандемија је знатно отежала културну делатност „Суферина“ и чланова драмске секције. Батањци ће и овог лета моћи да приреду традиционални Српски фолклорни камп, у

Сириг

којем ће заједно са руководиоцима Креативне радионице „Чаролија“ из Новог Сада моћи да едукују децу.

У Чанаду су многе ствари под знаком питања. Пре свега, каква ће судбина задесити наставу српског језика у овом поморишком насељу? Наиме, Фрањо Колар, наставник српског језика је након 38 година проведених у школству, отишао у пензију. Он је одлуку о свом пензионисању још раније најавио, а потом и пренео руководу Основне школе, која и даље ради под окриљем Реформатске цркве, тако и Самоуправи Срба у Мађарској, тачније

Српском педагошком и методолошким центру при земаљској српској самоуправи, како би се на време нашла персонална замена. Преговори о проналажењу решења очекују се крајем овог месеца.

У протеклој школској години шестнаесторо ученика је учило српски језик. Оно што улива радост и дозу задовољства јесте чињеница да ће од септембра десеторо ученика почети да учи српски језик у 1. разреду основне школе. То интересовање свакако је резултат вишегодишње иницијативе Чанадске српске самоуправе, која сваке године додељује стипендију сваком ђаку-прваку,

који се опредељује за похађање часова српског језика. На тај начин се обезбеђује материјална подршка на самом старту школовања.

У дечјем вртићу, у протеклој школској години, било је шездесетак малишана, а један део деце, наравно, учио је српски језик. Сви они су српски учили од наставника Фрање Колара, који, упркос свом пензионисању, и даље истиче важност и потребу ангажовања једне забавиље. То је једини начин да настава српског језика у овој предшколској установи опстане. Свакако, много се очекује од најављених разговора на релацији руководства месне Основне школе и Самоуправе Срба у Мађарској и решење ће се морати пронаћи, како се не би угасила настава српског језика у овом поморишком насељу.

У Сиригу, у Основној школи „Лајош Кошут“, где српски језик предаје наставница Дајана Ђукин, у протеклој школској години функционисало је пет група, у којима су ученици имали прилике да уче српски језик. Скоро педесет ученика се определило за српски језик, док је кинески још увек популарнији, захваљујући одличној агитацији Кинеза. Они су направили заиста добру

рекламу и успели да придобију бројне родитеље, што је резултирало мањим падом броја деце која уче српски. Наставници Дајана Ђукин није било лако; током године требало је да преузме и предавање народописа, што је годинама обављала колегиница Марта Василев. Она је због своје одлуке да се не подвргне вакцинацији, прописаној у овој образовној установи, одлучила да поднесе оставку и напусти школу. Према непотврђеним информацијама, она ће од септембра бити запослена у Српској основној школи у Сегедину.

Нажалост, нису се остварили ни излети у Сентандреју и Нови Сад. Упркос томе, Дајана Ђукин се нада да ће до реализације ових екскурзија ипак доћи, јер постоји жеља да се посете културно-историјске и верске знаменитости древне престонице Срба у Мађарској, и главног града Војводине.

У Сегедину, осим месне Српске основне школе и забавишта, настава на српском језику одвија се и у Основној школи у Беке улици, као и у Гимназији „Јожеф Етвеш“. У обе образовне установе наш језик предаје наставница српског језика Беатрикс Тот. У протеклој школској години, у Основној школи у Беке улици, десеторо деце је учило српски. Са друге стране, идеални услови за рад у средњој школи „Јожеф Етвеш“ подстакли су многе да полажу матуру и језички испит из српског. Двадесет ученика је учило српски, од којих је на крају четворо полагало и стекло матурску диплому из српског.

Драгомир Дујмов,
Дијана Девин,
Предраг Мандић

Зайис из Бајшање

Екскурзије које се памте

Путовања су саставни део наших живота, зато се и Батањска српска основна школа и забавиште труди да своју децу, у току школске године, одведе на нове и различите дестинације. Сваки човек, па

и дете, има потребу да открива свет и себе у њему. Крај школске године са собом доноси лепо време и незаборавне школске екскурзије. Мало је оних који се и данас с радошћу не сете догодовштину са ђачких екскурзија, седења у „шарагама“, певања најновијих шлагера, маминих укуских сендвича, омиљених грицкалица. То су најслађе успомене, које се чувају целог живота.

Ученици од 3. до 8. разреда су обишли „Опустасер“, Национални меморијални музеј. По самом доласку упутили су се ка „Парку номада“, где су испробали лук и стрелу. Овај музеј на отвореном понудио је малишанима много тога за разгледање. Видели су како је некада изгледала пошта, банка, школа, фризерски салон, продавница и још многе друге зграде. Велика атракција била је и ветрењача, у коју су могли да завире, па чак и да се попну на врх. Уз помоћ макете, светлосних и звучних

ефеката, могли су да виде како је изгледала поплава 1879. године, у Сегедину. У Ротунди су се срили са главном атракцијом – кружном сликом Арпада Фестија, на којој је осликан долазак Мађара у Панонску низију.

Након „Опустасера“, кренули су ка великом лавиринту од живе ограде, дугачком 3,5 километара, из кога нису тако лако могли пронаћи пут. Деца су морала тачно да одговоре на низ питања, како би успешно изашла из лавиринта, где их је чекало велико игралиште.

Ученици другог и шестог разреда су посетили Сегедин. После обиласка Сегедина упутили су се ка трамбули на парку „Луди скок“. Медицински је

доказано да скакање на трамбули доноси многоструке здравствене користи, од боље концентрације, расположења, до бољег сна. За ученике ово је био јединствени доживљај. Скакање на трамбули изазвало је одлично расположење, осмех на њиховим лицима, осетили су слободу и срећу.

Најмлађи основци, ученици првог разреда, посетили су пространи зоолошки врт у Сегедину, са мноштвом дивљих животиња приказаних по континентима у природном животном простору. Малишани су уживали у друштву мравоједа, леопарда, азијских слонова, носорога и бројних других животиња.

Станислава Ђенеш Екбауер

Трибина о положају Срба у Хрватској

ГОСТОВАЊЕ

Добре законске оквири нема ко да спроведе у дело

У свечаној сали Самоуправе Срба у Мађарској, у Будимпешти, одржана је тематска трибина од називом „Положај Срба у Хрватској – актуелни моменат“. У разговору учествовали гости из Хрватске: др Синиша Таталовић, политиколог и потпредседник СКД „Просвјета“ из Загреба и Дејан Михајловић, члан Главног одбора тог друштва и заменик жупана Карловачке жупаније.

Гости из Хрватске

Госте је најпре поздравио Владан Јовановић, секретар Српског клуба, који је био организатор програма, поред Српске самоуправе у Будимпешти и Српског института. Модератор трибине, Пера Ластивић, директор поменутог института, представио је др Синишу Таталовића, који је поред споменуте, имао још низ одговорних функција, како у науци, тако и у јавном животу у Хрватској. Докторат из политичких наука, односно безбедносне политике, стекао 1994. године. Има значајну каријеру у науци, од 1999–2002. године био је продекан на Факултету политичких знаности Свеучилишта у Загребу. Поред тога ангажован је и у политичкој области. Био је потпредседник Атлантског већа, од 2003–2005.

године, председник Савета за националне мањине при Хрватској влади, а од 2005–2015. саветник два председника Хрватске – Стјепана Месића и Иве Јосиповића. Такође је био на позицији директора Центра за етничке односе. Данас је члан Академске мреже за сарадњу Југоисточне Европе, а од 2010. године је гостујући професор на Универзитету у Београду.

Други гост, Дејан Михајловић, представља млађу генерацију Срба из Карловца. Раније је у два мандата био начелник општине Крњак и човек који изблиза и са терена познаје ситуацију везану за положај Срба у Хрватској. Он је дете из Крајине, морао је да напусти своју кућу и младост је провео у избеглиштву. Завршио је високе школе, вратио се у свој

крај и има успешну политичку каријеру.

„Позицију Срба у Хрватској упоредно бих са положајем на неком лошем радном месту – треба га мењати. Срби имају добар законодавни оквир, имају права која су проистекла из Уставног закона националних мањина, међутим када та права треба спровести и имплементирати, то је сасвим друга прича. Имамо право да се бирају представници у општинским већима, градским већима и жупанијским скупштинама, где имамо загарантована места, међутим наше представнике бирају Хрвати, стављају своје Србе на листу, који немају ништа са Србима из Хрватске, осим што се тако изјашњавају. У градовима имамо права, као и све мањине да, ако нас је више од 15 посто становништва, имамо свог заменика начелника, или заменика градоначелника. У жупанијама имамо право да имамо заменика жупана, ако нас је више од 5 посто. Имамо права и добијамо позиције, али су Хрвати срећни ако ми примамо плате, а на посао не долазимо“, рекао је Михајловић.

По његовим речима, има добру комуникацију са жупаницом и није дозвољавао да дође у подређени положај. Углавном све што тражи, добије, али је чињеница да све мора да се тражи. Чак и српска застава у канцеларији, рекао је.

„Ми смо као нежељено дете, ту је, и сад шта ће... Неком дају мало више,

неком мало мање“, нашалио се Михајловић.

Његово искуство за време мандата начелника општине у којој је 70 посто српско становништво, сасвим је друга прича; то је пун капацитет власти. Каже да то некако иде, иако је од 2013. године добио 38 кривичних пријава. Две су активне, неке су одбачене, а неке завршене. Сматра да, ако само нормално радите свој посао, дајете права члановима српске заједнице, која им припадају, то већ представља озбиљан проблем. Чак и у местима са већинским српским становништвом, у школама нема запослених наставника српске националности; једино свештеник за веронауку и евентуално наставник српског, где се учи српски.

По речима Михајловића, Срби сада нису физички угрешени, нико им не оспорава политичко деловање, али се увек где постоји могућност, значајно смањују финансијска средства за мањинска већа. У српским деловима градова не улаже се у инфраструктуру.

„Срби нису напредовали, ни до сада нису имали асфалт, па и даље тако живе. Волели би да је боље, али ако није, добро је и овако, јер их нико не дира. Људи остају и постају жртве тихе асимилације“, закључује Михајловић.

У наставку трибине било је речи и о коришћењу српског језика, школским програмима и систему гласања.

Катарина Бачи Павловић

КОГА ЗМИЈА УГРИЗЕ И ГУШТЕРА СЕ БОЈИ

Др Синиша Таталовић подсећа да су Срби у Хрватској у XX веку доживели страшне ствари и констатује да се сада суочавају са великим осипањем становништва.

- Са 600.000 припадника српске заједнице, спали смо на око 200.000, значи једна трећина. Идеја југословенства и губитак српског идентитета у Хрватској био је погубан, то је била транзиција према губитку идентитета – каже он и истиче верски идентитет, језик и културу, као важне факторе припадности једној нацији.

Др Таталовић каже да су Срби у Хрватској били ускраћени за веру, језик је почео да се зове језиком који су делили са другим народом, а што се културе тиче, од педесетих година прошлог века Србима у Хрватској су биле забрањене све културне институције. Српски прваци политички су дискредитовани и послати на Голи оток; Срби су изгубили политичку елиту и створена је идеја братства и јединства.

- Срби су били конститутивни народ, али све ово им у српском идентитетском смислу није много значило. Једини основ за очување идентитета била је црква. Српско културно друштво 'Просвјета' обновљено је тек после 1990. године. По окончању рата у Хрватској, и поред тога што постоји интелектуална елита, а то су они који су кроз неку врсту мимикрије преживели, она се прикрила и пригушила свој идентитет. Кога змија угризе и гуштера се боји – рекао је др Таталовић.

Пера Ластивић, др Синиша Таталовић, Дејан Михајловић и Борислав Рус

ДРУШТВО

Похвалница за Нагу Малбашки из Сегедина

Признање за помоћ пружену Цркви

„План нам је да наш српски православни храм у Сегедину потпуно обновимо и да он добије лепу, старинску оgradu. У остваривању наших циљева, у које убрајамо и изградњу Српске основне школе и дечјег вртића, рачунамо на све који могу да помогну“, каже за наш лист председница Српске самоуправе у Сегедину.

Изражавајући благодарност за несебичну помоћ, пружену светој Цркви, Црквена општина и парохија Храма Преноса моштију Св. оца Николаја у Бари у Сегедину, госпођи Нади Малбашки, председници Самоуправе Срба у Сегедину доделила је похвалницу. На крају Свете архијерејске литургије признање јој је, на препоруку протонамесника Далибора Миленковића, пароха сегединског, уручио епископ будимски Лукијан, а икону Св. Николе преузела је од владике будимљанско-никшићког Методија. То је био и повод за наш разговор са Надом Малбашки.

– Овим путем желим да се захвалим свима који су мислили на мене и предложили ме за ово признање. Ово одликовање ме је и неминовно вратило у прошлост. Наиме, када сам постала председница сегединске Српске самоуправе, одлучила сам да

учиним све, како би дошло до развоја српске заједнице у Сегедину. Мислим да смо у томе успели, међутим, предстоји даљи рад на том пољу. Ја ћу се, свакако, трудити да и убудуће радим шта могу за добробит српске заједнице у нашем граду.

Наша саговорница каже да Српска самоуправа, сходно могућностима, помаже Цркви, и српској заједници уопште.

– Учествујемо у свим црквеним активностима и организацијама. Покушавамо и да допринесемо реконструкцијом, извођачким радовима на обнови цркве и црквено-општинске зграде. Захваљујући успешним конкурсима код Уреда премијера и Фонда „Бетлен Габор“, ми смо извршили измену електричних водова, као и прозора у згради црквене општине, у седишним просторијама месне српске самоуправе и Сегединске месне српске заједнице. Тренутно, ра-

димо на адаптацији нове просторије и на месту подрума желимо изградити један клуб за младе са библиотеком. Послови теку споро, али искрено се надам да ћемо до краја године успети да заокружимо извођачки пројекат. Уколико остваримо тај план, имаћемо на располагању још једно место где ће се људи моћи окупљати, дружити се и организовати разне програме, од књижевних вечери до трибина и сл. Мислим да српска заједница у Сегедину лепо напредује и искрено се надам да ће у предстојећем периоду још више напредовати. Желим да искористим прилику да се свима онима, који су допринели развоју, и овим путем захвалим.

Деца, која су присуствовала храмовној слави, била су одевена у народне ношње.

Набавка српских народних ношњи такође се може приписати Сегединској српској самоуправи.

– Веома нам је драго што се може похвалити да наша деца, овде у Сегедину, имају своје мало културно-уметничко друштво. Уједно, желим да се захвалим и дешчанском КУД-у „Банат“, што нам је често излазило у сусрет и позајмљивао народне ношње. Ми смо успели да купимо осам комплекта дечјих народних ношњи, док нам је остатак обезбедио „Банат“.

Нади Малбашки похвалницу је уручио владика Лукијан

Искрено се надамо да ћемо сваке године успети да проширимо своју колекцију народних ношњи, а то нам је један од циљева. Конкурисаћемо и у ту сврху. Наравно, настојаћемо да остваримо и наше екскурзије и посете светињама у Србији, а током јесени приредићемо и „Српски бал“. Ми ћемо се трудити да још пуно тога урадимо у корист српског живља и Цркве, овде, у Сегедину – каже Нада Малбашки.

П. М.

Дојовори у Печују

Припреме за Фестивал народносне баштине

Свака национална заједница ће на располагању имати 25 минута за представљање на отвореној позорници, а активности ће се паралелно одвијати и у постављеним шатрама на Сечењијевом тргу. Осим културне понуде, мањинске заједнице ће моћи да организују и презентацију својих гастрономија.

У згради локалне самоуправе града Печуја, 2. јуна, одржана је седница Савета народности. Заседањем је председавао Иштван Аут, саветник за народности, који је присутним представницима народности, међу којима се налазио и Радован Горјанац, председник Самоуправе Срба у Печују, предложио да се о доношењу одлуке о добитнику Награде „Ференц Фалухељи“ (мањинско одликовање града Печуја), расправља иза затворених врата. Тако је и учињено.

У оквиру друге тачке дневног реда, која је била отворена за јавност, разговарало се о припремама за одржавање Фестивала традиција народности. Иштван Аут је присутне информисао да је дошло до померања термина приређивања манифестације. Руководство града је, имајући у виду да ће се 1. и 2. септембра празновати „Дане града Печуја“, затражило да се 3. сеп-

тембра одржи „Фестивал традиција народности“. Мањински саветник је представнике народности замолио да до краја јула одреде каквим програмом ће се представити и који су захтеви везани за организационе припреме.

Свака народност на располагању ће имати 25 минута за представљање, на отвореној позорници, активности ће се паралелно одвијати и у постављеним шатрама на Сечењијевом тргу. Осим културне понуде, народности ће моћи да организују презентацију сопствене гастрономије.

Овај фестивал је и прошле године био прилично посећен и популаран, па се ове године очекује велики број заинтересованих. Међутим, поједини представници народности су затражили да се овој приредби, за разлику од прошле године, обезбеди много већа реклама. Такође, недостаци су уочени и по питању објављивања позива за

конкурисање за народносну, мањинску стипендију. Расписа, како су то констатовали поједини учесници форума, нигде нема, а ни до данас није донета дефинитивна одлука колико средстава ће бити додељено студентима чије ће молбе бити позитивно вредноване на конкурс.

Једино је оквирна сума позната и укупно 900.000 форинти је изгласано у градском буџету за доделу стипендија. Уколико се, примера ради, додели шест стипендија, свакоме ће бити до-

дељено 150.000 форинти. Да ли је то мало или прихватљиво, остаје да се види.

У оквиру треће тачке дневног реда пажња је посвећена предстојећим програмима и изложбама. Међу предвиђеним културним приредбама истиче се изложба у јулу месецу, која би била посвећена чувеном хрватском сликару Златку Прици. Пред сам крај године планира се празновање „Дана народности“.

П. М.

Радован Горјанац

Ненад Шапоња, уредник издавачке куће „Агора“

Српски писци из Мађарске тешко видљиви у Србији

Иза Петра Милошевића су остале књиге вредне пажње, мада нисам задовољан колико је познат нашој читалачкој публици у Србији, каже Ненад Шапоња, издавач код кога је недавно преминули српски писац из Мађарске објавио неколико својих књига. Овом констатацијом је у најкраћем описао непробојну баријеру која све време постоји, када је реч о доступности дела српских писаца из Мађарске и њиховој препознатљивости у матичној земљи.

Ненад Шапоња (1964), лекар, психијатар, телевизијски аутор, критичар, оснивач и уредник издавачке куће „Агора“, песник, промотер постмодерне поетике, као и особеног интерпретативног приступа делу, председник Друштва новосадских књижевника. Повод за разговор са њим су дела Петра Милошевића, која су објављена у издавачкој кући „Агора“: *Тиња Kalaz* (2013), *London, Помаз* (друго издање 2014), *Ми же Сенџандрејци* (друго издање 2015) и преводи са мађарског: П. Ховард: *Кайџан Прљави Фред* (2015) и *Три мускетара у Африци* (2019). *Трик роман* је објављен је 2021, у заједничком издању новосадске издавачке куће *Агора* и Будимпештанске Задужбине Јакова Игњатовића.

Ненад Шапоња је и лично познавао Петра Милошевића. Између издавача и писца постојало је пријатељство „по перу“, као и међусобно поштовање.

Дужи низ година сје сарађивали са Петром Милошевићем, једним од најјужнијих савремених српских писаца. Како је изгледао Ваш први сусрет?

– Петра Милошевића сам упознао у јуну 1995. године, на промоцији његовог романа „London, Помаз“, о коме сам говорио у Матици српској у Новом Саду. Књигу сам добио од Милорада Грујића, тадашњег уредника издавачког предузећа Матице српске, са препоруком да се ради о ванредној књизи. Прочитао сам је у јед-

ном даху. То је била једна од оних књига којима напросто верујете. Верујете да су јунаци живи и да пред вама играју чаробну представу живота. А структура књиге је била све, само не једноставна. У роману тече једна нелинеарна прича, која може бити оваква или онаква, то расуто постмодерно огледало, та паралелна животна прича, прича која се дешава већ у турбулентним временима са више оптика.

Када почиње ваша сарађња на релацији издавача и писца?

– Издавачка кућа „Агора“ је 2013. објавила роман Тиња Калаз, роман комплексне структуре са више уклопљених стварности. Овај пут ту је и позориште, представа и оно што се око ње дешава. Наиме, реч је о једном позоришном подухвату, који ствара имагинарну везу између Калаза и Врања. Читава једна дијагноза од најсевернијих, до најјужнијих Срба. Током радње оживљава се ближа и даља прошлост ауторовог родног места, Калаза, у различитим димензијама реалистичког и документарног, односно надреалистичког и хумористичког приповедања. Окосницу чини прича о Коштани Боре Станковића. Спрема се нова верзија. Јунак одлази у Врање, у потрази за траговима праве Коштане, тј. Мелике Еминовић, по којој је Станковић формирао лик своје драме. Роман је добио награду „Бора Станковић“, по коју смо заједно ишли у Врање. А после, у Српском позоришту у Будимпешти, по тексту овог романа, изводи се представа, један кабаре, којем и ја присуствујем.

Пријатељство са Пером Милошевићем се од тог времена продубљује у једну фину наклоњеност. Сећам се да смо тада били у Сентандреји и у многим местима у Мађарској где су живели Срби, видео сам српске православне цркве, у Помазу кућу Паје Мандића, ујака Николе Тесле, где је славни научник својевремено долазио, а затим и Текелијанум, где је једно време и живео. Од Пере сам

уживо више дознао о српској заједници у Мађарској, српској култури и духовности.

Једном њриком сје рекли да је Петар Милошевић Орфеј наше књижевности у дијаспори. Шта вас је привукло као читаоца његовим делима?

– Он је за мене једно потпуно откровење, један утемељен писац, хипер модеран, дете свог времена. То се потврђује и романом „Websajt stori“, интернет романом, али и хипер текстовима у „Трик роману“. Привукла ме је та постмодерна литература, стилски плурализам, језичка игра, магична реалност. Заиста сматрам да је Петар Милошевић својим аутентичним и препознатљивим стилем један од најбољих прозних изданака српске књижевности. Његово место у поетичкој концепцији „Агоре“ је значајно, а мени као издавачу била је част што ми је један такав писац понудио свој рукопис. Када се као издавач одредим за неког писца онда желим да га потпуно представим.

Несумњиво да је Петар Милошевић као уметник и научни радник оставио трај у времену. Смајраше ли да је довољно видљив на српској књижевној сцени?

– Један мој пријатељ је умео да каже да је најстрашнија судбина уметника, неоствареност. Петар Милошевић се остварио. Иза њега су остале књиге вредне пажње, мада нисам задовољан колико је познат нашој читалачкој публици у Србији. А он као да је слутио одлазак, заокруживао је своје дело. Трик-Роман је, по његовим речима, настајао скоро 20 година, да би га завршио негде два месеца пре него што је отишао. Роман велике специфичне тежине на мало страна. У њему он врхунским умећем приповедања ствара нови жанр, обликујући алтернативну стварност, у којој је највећи јунак заправо – игра.

Разговор водила:
Славица Зељковић

ПЕРА ЈЕ РАЗМИШЉАО НА ДВА ЈЕЗИКА

„Питао сам Петра Милошевића на ком језику размишља. Рекао је да то некада бива на једном, а некада на другом. Зато је и присутна игра у тој језичкој ризници. Он нас подсећа од колико све језика је сачињен један језик. При томе, архаизме и специфичности језика Срба у Мађарској, на неки начин негује. Поиграва се и ортографијом, и ћириличним и латиничним писмом, српским падежима, кроз које мења стране речи, исто онако као што повезује фолклор, рок и цез кроз три генерације. Иако је био изузетан познавалац језика, одговоран, систематичан професор, он није волео да преводи. Преводити, значи изнова стварати. Он је радио само оно што је волео. Само је љубав могла да буде покретач и његових ликова и његовог литерарног дела. Зато не могу да не поменем његов превод књиге ‘Капетан Прљави Фред’, мађарског писца између два рата, П. Ховарда. Та књига и књига ‘Три мускетара у Африци’ биле су књиге уз које су одрастале генерације мађарске деце.“

ДУХОВНОСТ

Храмовне славе у нашим насељима

Свечано и празнично
у Медини и Мохачу

Срби у Медини и Мохачу су првог дана црквеног празника Педесетнице, 12. јуна, прославили заштитника својих храмова. Како јавља наш репортер који је пропратио прославе, у оба насеља било је свечано и празнично.

Медина

У Медини, толнанском насељу где данас живи тридесетак Срба, српски православни верници предвођени Алексом Сокићем, старатељем светог храма, потрудили су се да црква буде заиста лепо окићена поводом Педесетнице. У предивно окићеној светињи, у присуству месних српских православних верника и њихових гостију из Калаза, Ловре, Пантелије и Печуја, свету архијерејску литургију служио је епископ будимски Господин Лукијан. Славско богослужење је својим појанњем увеличао црквени хор будимпештанског српског православног храма „Свети Ђорђе“.

Са благословом преосвећеног владике Лукијана свечану славску проповед одржао је ђакон Стефан Милсавић, који је на крају проповеди свима, благодаћу Светога Духа, пожелило много среће, здравља и напретка.

Уприличена је литија, а одмах потом у светом храму, у пратњи молитвених речи, уследило је плетење венца. На крају Свете архијерејске литургије, преосвећеном владици Лукијану, свештенству и верном на-

роду обратио се протојереј Зоран Остојић, парох будимпештански, администратор мединске парохије, духовни пастир Мединчана, који је изразио наду да ће Срби у Медини, као и остали, и убудуће наставити да ходају спасоносним, крстоносним путем. По окончању славског богослужења, мештани су своје госте угостили славским ручком, да би потом, након дружења и ћаскања, заједнички кренули на вечерње.

У склопу вечерња, која је протекло у знатно већем броју домаћина и гостију, у порти светог храма пререзан је славски колач и благосиљано кољиво. За свечану славску обележја, са својом породицом, побринула се Гордана Козић. За следећу годину кумства се примио Алекса Сокић, са својом породицом.

Након вечерња, уследило је славско весеље, а за добро расположење присутних побринуо се оркестар „Забавна индустрија“. Исти музичари били су задужени за добар штимунг и на славском балу, који је потрајао до ситних сати.

Празновање храмовне славе у Ме-

Медина

дини потврдило је да се у овом толнанском насељу верно и одано чувају славски обичаји, и светосавско српско православље.

Овогодишње празновање духовске храмовне славе у Медини суфинансирала је Самоуправа Срба у Мађарској.

*

Срби у Мохачу свечано су прославили своју храмовну славу Силазак Св. Духа на апостоле. У окићеној цркви, на самом почетку свете литургије, коју су служили: протонамесник Јован Бибић, парох сантовачки, администратор мохачке парохије, јереј Милан Ерић, парох печујски, и протођакон Андраш Штријк, број српских православних верника био је скроман. Међутим, како је време одмицало, постепено се повећавала духовна паства у светом храму. Малобројним мештанима у празновању су се придружили и Срби из Липове, Безедека, Шарока, Сантова, Печуја. У великом броју дошли су и Срби из хрватског дела Барање.

Уприличена је литија, да би потом у пратњи духовских молитава, у цркви обављено плетење духовских венца.

На крају свете литургије одржана је и свечана славска беседа. Присутним верницима се обратио јереј Милан

њег богослужења обављено је и резање славског колача и преливање кољива. Кумовала је Анита Вајдић из Шарока, која је са својом породицом приложила и веома леп дар цркви, један чирак.

„Годинама долазимо на храмовну славу у Мохач. Сваког лета присуствујемо прослави патрона светиње и прошле године смо одлучили да се примимо кумства. Сви смо били веома узбуђени, а знамо да се поводом кумовања и дарива. Потражили смо оца Јована, који нам је помогао саветом шта да поклонимо и приложимо цркви. Мислим да нам је избор био пун погодак, а посебно се радујемо што је слава веома лепа и много нас је. Волела бих да у будућности још једном кумујем у свом селу Шароку“, рекла је Анита Вајдић, која је славску ружу за следећу годину предала Радојки Тадић Јонаш.

На крају вечерња, протонамесник Јован Бибић је осветио чирак и захвалио се на несвакидашњем поклону, као и свима који су присуствовали прослави храмовне славе у Мохачу. У порти светиње, затим се зачула музика. Уследио је пригодни културни програм, уз учешће бројних мохачких оркестара и СКУД-а „Јован Лазић“ из Белог Славље је потрајало до касних вечерњих сати. Мохачани и

Мохач

Мохач

Ерић, парох печујски, који је беседио о суштинском значењу Духова. Преподневна света литургија окончана је трпезом љубави. Мохачани и њихови гости су у порти светог храма уживали у славском ручку, да би потом у четири сата отпочело вечерње, које је служио протонамесник Јован Бибић, парох сантовачки, администратор мохачке парохије. У склопу вечер-

њихови гости су се дуго веселили, а достојно празновање патрона древне светиње у Мохачу ове године суфинансирани су Уред премијера и Фонд „Бетлен Габор“.

Предраг Мандић

Српске судбине током револуције 1848/1849. године (35)

ФЕЛТОН

Размишљања Теодора Вилинског о нечастивом

У младом ђакону врзаше се разне мисли о ђаволу као господару овог видљивог света. Теодор Вилински непрестано је понављао онај део реченице у којем Богослов говори о силаску нечастивог, о његовом пакленом гневу и о незасићеној пожуди за влашћу.

Теодор поново процеди бојажљиво и тихо речи Откривења које обзнањују бит и сутину рогате немани. Неуморно је понављао стихове о нестрпљивости онога који је збачен са небеса и чији је искључиви циљ да засеје клицу мржње међу људима, да унесе збрку и метеж у живот обичних смртника, да кињи и черечи овај напаћени свет, да убире расцеп и раздор, а на крају да жање класје ужасног страдања и погибелу.

У младом ђакону врзаше се разне мисли о ђаволу као господару овог видљивог света. Посебно га је узбудила мисао зашто Свети апостол Павле ђавола назива »богом света овога«.

Било му је јасно да Сотона као егзистениција поседује далеко јачу, а тим по човечнаство и далеко опаснију интелигенцију од људи. О томе је

подоста слушао и у Карловачкој богословији.

„Све оно што нечастиви чини, бива, чини са предумишљенијем, јербо је он човекоубица од искона! И од њега људски род не може и не требају очекивати никаква милостија“, присети се реченица омиљеног му карловачког професора, протосинђела Проконија Ивачковића.

Теодору надрла врела крв у главу. Набра чело. Мало се прибра, па настави свој унутрашњи монолог: „Нечастиви иде увек до краја. Он вазда чини зло и прво се обрачунава сас богоугодним и богобојажљивим људима. Њи највише мрзи! Њима наноси највећу патњу и каштиге. Тако ми је говорио мој честејшиј душебрижник, отац Проконије.“

Наслагале се у младом ђакону многе успомене и реченице које сад надиру из прошлости. „Нису сви љу-

ди од Бога«, рек'о ми је пре пар година бездински архимандрит Самуило Маширевић. Ја сам се тад намрштио, рвајући се са тим његовим речима. Иако ни реч нисам изустео, он је о'ма' опазео да му замерам због так'ог опаког дивана. Тад честејшиј само окрете главу. Погледа у страну. Помислих да сам га нешто здраво наједно. Ал' он се нимало није срдео на ме. Ајак! Није он так'и био. Архимандрит је само ћутио, шпекулир'о и крунио своје бројанице. Прошло је тако скоро фртаљ сата. Било ми је већ здраво срамота. А онда, на моју срећу, честејшиј је дубоко уздахнуо и наставио да ми дивани: »Ти несрећници не би били зли и наопаки да су од Бога. Они су синови нечастивог и као так'и чиниду највише зла овом нашем свету. Сви ти брездушници, лажови, похотници и уколице верују да ће их управо та рогата неман сачувати од пропасти и белаја. Велике су то незналице, синко мој љубезни! Веруј ми на реч, так'а чељад највећма стрепи од срџбе и јарости нечастивог. Они се све нешто надају да ће њи, как'им чудом, ипак заобићи зло овога света. Они тако штудирају управо через тога што се они вазда покоравују и додворавају Сотони. А то је, деранко мој, њева највећа превара! Они не знаду да се Лукави и онима свети који се најдубље клањаду његовом златом и драгим камењем опточеном пре-

столу. Јербо ђаво не зна за благодареније. Он не остаје дужан ни својим највернијим и најоданијим слугама. Обрачунаће се он кад-тад и сас онима који све чиниду у његово име и који једино од њега чекаду моћ, благостање, спасеније и утеху!« (...)

Драгомир Дујмов

Самуило Маширевић

24. јуна 1798. – Турци су у Београдској тврђави погубили грчког писца и патриоту Ферееа Константиноса Ригаса, познатог као Рига од Фере, и још седам његових следбеника. Ригас је био оснивач и вођа тајног друштва које се борило за ослобођење Грчке од турске власти.

24. јуна 1986. – Умро је српски писац Мирослав Антић, аутор „Плавог чуперка“, једне од најпопуларнијих збирки дечјих песама у новијој српској књижевности.

24. јуна 2001. – Југословенска ватерполо репрезентација постала је шампион Европе.

25. јуна 1874. – Умро је српски политичар Илија Гарашанин, један од вођа уставобранитеља, министар унутрашњих послова и председник владе кнежевине Србије (1861-67). Његово дело „Начертаније“ (1844) први је национални програм Србије након ослобођења од турске власти.

25. јуна 1919. – Потписан је Версајски мировни уговор између Немачке и савезника којим је и формално завршен Први светски рат.

25. јуна 1921. – Донет је Устав Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца (Видовдански устав) којим је новонастала држава проглашена уставном, парламентарном и наследном монархијом са династијом Карађорђевић.

26. јуна 1690. – У Београду, на Калемегдану, одржан је велики српски

народно-црквени сабор на којем је одлучено да се прихвати позив аустријског цара Леополда на заједничку борбу против Отоманског царства, али са територије Угарске.

26. јуна 1867. – Са Београдске тврђаве је после четири века скинута отоманска застава.

26. јуна 1905. – Умро је српски писац Јанко Веселиновић, аутор романа „Хајдук Станко“ са тематиком из Првог српског устанка и приповедака и романа о сеоском животу.

27. јуна 1991. – Два дана пошто је Словенија прогласила независност, Југословенска народна армија запосела је граничне прелазе према Италији, Мађарској и Аустрији, након чега је дошло до шестодневних рата са јединицама словеначке територијалне одбране.

28. јуна 1389. – У бици на Косову пољу Турци су победили српску војску и обезбедили даљи продор на Балкан. Србија је потом постала турска вазална држава, а њено освајање завршено је 1459. када су Турци заузели утврђени град Смедерево.

29. јуна 1869. – Проглашен је Намеснички устав који је кнежевину Србију увео у доба уставности. Први пут у историји Србије скупштина је постала законодавни орган, мада, са ограниченим правима.

29. јуна 1873. – У Стричићима, у Босанској крајини, рођен је писац Петар Кочић, аутор сатира „Јазавац пред судом“ и „Суданија“.

29. јуна 1922. – Рођен је српски писац Васко Попа, члан Српске академије наука и уметности, један од највећих песника српске књижевности у другој половини XX века. У послератној српској поезији означава снажан преокрет у односу на поетско стваралаштво његових савременика. Песнички израз Васка Попе је наклоњен афоризму, пословици, елиптичан је и језгровит.

30. јуна 1853. – Умро је српски писац Бранко Радичевић, романтичарски лирски песник младости, љубави и патриотског заноса. Као одушевљени присталица језичке реформе Вука Караџића, први је почео да пева на народном језику и у духу српске народне поезије.

30. јуна 1913. – Изненадним ноћним нападом бугарске Четврте и Пете армије на српске положаје, чиме је изазван Други балкански рат, почела је Брегалничка битка, окончана 9. јула 1913, потпуним сломом Бугара. После пораза, Бугарска је капитулирала, а мировним уговором у Букурешту 10. августа 1913. утврђене су нове границе између балканских држава.

30. јуна 1948. – Југосло-

Васко Попа

ВРЕМЕПЛОВ

венска штампа објавила је Резолуцију Информационог бироа комунистичких и радничких партија (Информбиро или Коминформ) о стању у Комунистичкој партији Југославије и изјаву Централног комитета КПЈ поводом ње.

СЕЋАЊЕ

Значајна годишњица славне Србина из Баје (3)

Двеста педесет година од рођења Јоакима Вујића

Са представом „Паунка Јагодинка“ Јоаким Вујић је 18. фебруара 1832. гостовао у Градском позоришту у Араду. Не зна се писац тог текста, али се овом представом Вујић приближио немачкој професионалној дружини и немачким организаторима који су закупуљивали Градско позориште у Арду. Ово је такође била прва представа на српском језику у том граду.

Свој први превод „Инкле и Јарика“, Јоаким Вујић је поново приказао у Карловцима, у Сали „Код римског цара“ 7. марта 1833. За ову представу је штампан плакат на немачком и српском и представља за сада најстарији плакат из историје српског позоришта. Назначено је да се представа изводи „у корист славено-српског књижев-

ства“. И ово је, наравно, била прва јавна световна представа на српском језику. Ова представа је својеврсан предзнак стварања театарског живота на матерњем језику.

Године 1833. Јоаким Вујић се поново враћа у Панчево. То је година када је прикупуљао новац за штампање „Животоописанија“, које је писао у манастиру Бездин. И представа у

Карловцу је била део сакупљања новца за житје. Годину дана је провео у Панчеву, а не зна се тачан број представа које је приказао.

Јоаким одлази у Београд где је живео до краја 1836. Затим одлази у Земун, одатле у Панчево. Из Панчева Дунавом до Галца где је провео 45 дана, затим је отишао у Сремске Карловце, а одатле у манастир Раковац близу Петроварадина. Из Раковца је прешао у Нови Сад, где је у лето 1838. године давао представе са дилетантима Максима Брежовског.

Јоаким Вујић у Нови Сад стиже припремајући за штампу своје ново дело „Система или ти Сосотојаније Мухамеданског то јест Турецког закона“. Очигледно му је била потребна помоћ, а једино коме је икада очигледно знао да се обрати је позориште. Окупио је пар младих глумаца и глумица, вратио се свом првом комаду „Инikle и Јарика“ и поставио га 15. августа 1838. у гостионици „Код фазана“. Публика је била бројна и задовољна. 18. августа је поновљена ова изведба, али је због лоших временских утицаја било мање људи. Представа је трајала 3 сата.

Следећа представа коју су извели је „Жалосна позоришна игра Невиност или Светислав и Милева“ Јована Стерије Поповића. Публика је поново била бројна и задовољна. Представа је трајала 4 сата, а додате су 2 живе слике.

Јоаким Вујић је око себе окупио 23 дилетанта, од којих су 3 биле жене. Он је поново окупио дилетанта из личног интереса, зарад штампања књиге, али новосадски дилетанти више нису хтели да му служе па су се самостално окупили у „Србско дилетантско друштво“ и сами наставили са давањем представа.

Све ово се одиграва у 67. години Вујићевог живота. Он полако остаје без снаге, тако да се у Новом Саду задржава још свега два и по месеца.

Из Новог Сада је поново отишао у Београд и тамо остао све до 3. јуна 1839. године, до одласка кнеза Милоша из Србије. У њему је Вујић изгубио своју заштиту и пензију. Истог дана је прешао у Панчево у Вишњице. Из Панчева је отишао у Темишвар, у манастир Бездин, где је завршио своју књигу „Система или ти Сосотојаније Мухамеданског то јест Турецког закона“, али је није штампао. У том периоду су му јавили да је његова Баја изгорела, са њом очева кућа и његова библиотека. Отишао је у Бају и остао тамо 14 дана. Тада одлучује да оде у Русију неће ли наћи начин да се материјално ситуира за наставак живота. У Русији је више од 20 месеци боравио у манастиру Хржавки.

Вративши се из Русије, неко време је боравио у Земуну, а затим се вратио у Београд где га је издржавао сликар Димитрије Аврамовић. Године 1843. издао је херојску драму: „Српски вожд Георгиј Петровић, иначе наречени Црни или Отјатије Београда од Турак“, коју је давао још 1815. у Сегедину и Новом Саду.

Умро је 8. новембра 1847. у Београду, после тродневног боловања. Пред смрт је одшампао своје последње дело „Излишнаја љубов Ирине и Филандра“, које је на дан смрти повезао Винклер, његов станодавац, књиговезац, у чијем стану је и умро.

Иза њега нам је остало 26 штампаних и у рукопису, 24 дела. Превео је и прерадио 27 позоришних комада. Није се претерано обзирао на вредност комада које је представљао, јер је његова мисија била да оживи позоришни живот у Србији, да шири српску позоришну уметност, придобије гледаоце и, што је најважније, он је помоћу њих стварао дилетантске позоришне дружине, те је с обзиром на учињено прозван оцем српског позоришта.

Д. А.

ТЕАТАР НА ДВОРУ КНЕЗА МИЛОША

У периоду 1835-1836. Јоаким Вујић је био директор Књажевско-србског театра у Крагујевцу. Дана 15. фебруара 1835. године престоница обновљене Србије, Крагујевац, добила је своје стално државно и дворско позориште. Главни град се подизао и мењао свој лик од турске касабе ка европејској престоници. Добио је нову школу, модерну штампарију, почели су се досељавати сликари, књижевници, професори и чиновници. Излазиле су „Новине србске“.

За време Сретењске скупштине Вујић је приредио прве представе новог позоришта. Оне су биле у функцији општенодрожне свечаности. Прву вест о отварању позоришта донеле су „Новине србске“. Са овим позориштем настао је први стабилнији облик организације театарског живота у Србији. Није имао све елементе сталног професионалног позоришта, већ је био посебна врста нове комуникације између владара и народа. Вујић је донео огромну библиотеку која је била књижевна потпора театру. Нису постојали професионални глумци, већ су то били најбољи ђаци и разни аматери/ентузијасте. Кнез је наредио да Вујић као управник од сваког грађана може узети било шта као донацију/поклон за позориште. Томе се нико није смео успротивити. Касније су људи који су давали, добијали бесплатан улаз у позориште.

Овај театар није радио дуго. Са преласком престонице у Београд скратиле су се могућности театра. Театар је играо о свечаностима, доласку кнеза, или пак када би он сам наредио. Нису штампани плакати. Представе које су приказиване у многоме су величале кнежеву моћ, снагу, власт.

Иако није дуго потрајао, Књажевско-србски театар је био најсложенија организација театарског живота тога доба. Вујић је својим ентузијазмом, али и знањем и способностима, утемељио стварање новог друштвеног и националног културног система.

Српско позориште у Мађарској и Културни и медијски центар „Српски венци“ позивају вас на традиционални

ВИДОВДАНСКИ РЕЦИТАТОРСКИ МАРАТОН

Недеља, 26. јун

- 9.00 ч. Виљан
- 10.00 ч. Шиклош
- 11.00 ч. Печуј
- 12.45 ч. Мохач
- 13.45 ч. Сечуј
- 15.00 ч. Баја

Понедељак, 27. јун

- 9.00 ч. Деска
- 10.00 ч. Сириг
- 11.00 ч. Сентиван
- 12.00 ч. Сегедин
- 15.00 ч. Вашархел
- 16.00 ч. Чонград

Уторак, 28. јун

- 9.00 ч. Ловра
- 10.00 ч. Српски Ковин
- 11.00 ч. Чип
- 12.00 ч. Бата
- 14.00 ч. Будим
- 16.00 ч. Чобанац
- 18.00 ч. Сентандреја

Учествују: глумци Српског позоришта у Мађарској и Српски хор „Свети Серафим Саровски“ из Зрењанина

ИНФО

Летњи дејци ками у Ловри
„ОЧУВАЊЕ СТАРИХ ЗАНАТА“

Од 26. јуна до 2. јула 2022.

За учешће на кампу могу се пријавити ученици од 3. до 10. разреда. Пријавне листове, истовремено са потврдом уплати, треба доставити на имејл адресу: lovrakamp@gmail.com, или лично.

Уплата за учешће: 15.000 форинти (OTPBANK : 11742070-21451078, Közlemény: TÁBOR) - NEMZETISÉGI HAGYOMÁNYŐRZŐ KULTURÁLIS EGYESÜLET.

Информације: Јелена Вукајловић Краус 70/319-3462 ли Љубомир Алексов 30/925-0759.

TERRA TRAVEL

LETNJA SEZONA GRČKA, ALBANIJA I ISTRA.

NAJAM KOMPIJA, MINIBUSA I VISOKOTURISTIČKIH AUTOBUSA

Carice Milice 7, 11000 Beograd
Call center: 064 80 266 80

Kontakt telefon za bus prevoz za Budimpeštu:
064 80 266 87
viber: +381 65 430 84 48
email: info@terratravel.rs

Ове седмице издвајамо следеће мултимедијалне садржаје:

Видео: Детаљ са 27. „Табанске вечери“

Дан просветних радника у Сегедину

Гостовање школе „Никола Тесла“ у Румунији

Екскурзија Ђака поводом пројекта „Безгранично“

Фото-галерија: Храмовна слава у Мохачу

Аутор рубрике: Владимир Марковић

*Напомена: графички QR код можете скенирати било којом апликацијом са QR читачем (QR reader) или употребом сервиса Гугл сочиво (Google Lens)

СРПСКЕ НАРОДНЕ НОВИНЕ

СЕРБСКЕ

НАРОДНЕ НОВИНЕ.

www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ⇨ Издавач: Српско културно и медијско предузеће (ДОО-Кфрт) ⇨ За издавача: Зорица Јурковић Ембер ⇨ Главни и одговорни уредник: др Драган Јаковљевић ⇨ Финансијер: Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. ⇨ Фоторејтор: Иван Јакшић ⇨ Седиште редакције: Nagymező u. 49, 1065 Budapest ⇨ Поштанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ⇨ Имејл уредништва: snnbudimpesta@gmail.com ⇨ Web: www.snnovine.com ⇨ Графички прелом листа: Тибор Фуксел ⇨ За штампању: Szedéstitkőr Vt.: Ференц Ибош ⇨ Текстуралне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ⇨ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ⇨ HU ISSN 2061-0238

УМЕТНОСТ

Признање за наше везиље

Радионица „Златне руке“ представљала Мађарску у Узбекистану

Узбекистан је недавно био домаћин првог Међународног фестивала златовеза и накита, на коме је своје рукотворине представила и Радионица „Златне руке“ при КУД-у „Банат“ из Деске. Испунивши строге критеријуме, ова радионица је посредством Савеза удружења произвођача народне радности, добила могућност да представља Мађарску, што је велико признање за српске везиље са југа земље.

Самарканд је град у Узбекистану. Има 412.300 становника. Познат је био као средишња тачка пута свиле, између Кине и Запада. Већина становништва су Таџици. Град стар

2700 година налази се на Унесковом списку светске културне баштине. Самарканд је у средњем веку био велики научни и културни центар. Налазио се на путу свиле, па је у Самарканду

остајало велико богатство због великог броја каравана, који су се у Самарканду одмарали.

Град је пажљиво очувао традицију древних заната, као што су: везење, везење златом, ткање свиле, гравура на бакру, керамика, резбарење и сликање на дрвету. Управо је тај град био од 18. до 25. маја домаћин I Међународног фестивала златовеза и накита.

Међународна манифестација, која је окупила 150 учесника из 50 земаља света, имала је и учеснике из Мађарске, а међу њима и Еву Брцан, руководиоца Радионице „Златне руке“ при КУД-у „Банат“ из Деске. Чињеница да је вредна активисткиња и мајстор веза и златовеза из Деске, након што је испунила строге критеријуме посредством Савеза удружења произвођача народне радности, уврштена у четворочлану екипу која је добила задатак да представља Мађарску, јесте одавање признања стручном раду који се обавља у Дески.

Тога је била свесна и Ева Брцан, која је одлучила да у Узбекистан, државу у Централној Азији, понесе најлепше примерке златовеза. Свесно је одабрала најдрагоценије комаде колекције из Деске и Батање. Наиме, и Дешчани и Батањци имају чиме да се диче када говоримо о рукотворинама, а пре свега капицама, џегама.

Златовез се изводио на домаћем памучном платну, свили, брокату, или

плишу. Као додатни украсни детаљи, под утицајем бидермајера, уз златовез се срећу и аплициране шљокице, перле и разнобојни стаклићи. Код Срба, златна жица често је комбинована са везом, за који је коришћен бели памучни конач. На појединим деловима румунске народне ношње, поред златовеза, среће се и црни, или црвени памучни конач.

У то се могла уверити и многобројна публика на штанду Мађарске где је све заинтересоване, одевена у банатску ношњу, дочекивала Ева Брцан. Она је веома радо одговарала на бројна питања везана за технику златовеза. Многи нису знали да се у Мађарској користи ова техника украшавања одеће.

Међу њима, налазио се и директор једне Фабрике златовеза у Узбекистану, који је након што је пажљиво погледао изложене комаде златовеза и повео стручни разговор са руководиоцем Радионице „Златне руке“ КУД-а „Банат“, на крају упутио позив мајсторици из Деске да посети фабрику и едукује се на лицу места. Боравак је био обезбеђен, а једино путни трошак би носила сама Ева Брцан.

Овакав позив се не добија свакодневно, па је готово сигурно да ће Ева Брцан учинити све како би се у фабрици златовеза у Узбекистану даље образовала и проширила своје знање. Међународни фестивал златовеза је био веома успешан и национални штанд је привукао велики број заинтересованих, који су на лицу места одали признање неговану и афирмацији народне уметности и рукотвори-на у Мађарској.

П. М.

Подвизи младе титларисткиње

Марија Рашић ниже успехе у Мађарској

Након двогодишњих мастер студија у Будимпешти, млада гитаристкиња Марија Рашић, успешно је дипломирала на Музичкој академији „Франц Лист“. Њен дипломски концерт одржан је 14. маја у сали „Шолти“ ове престижне музичке институције.

Маријин наступ пратили су и њени родитељи и пријатељи, али и бројни студенти, ученици, као и сви поштоваоци музике уопште. Изводила је солистички програм, камерну музику, а посебна част јој је била да наступи као солиста са Сегединским симфонијским оркестром. Концерт дипломаца Академија „Франц Лист“ редовно се организује и он је бесплатан за све љубитеље музике који редовно прате програме пештанске престонице.

– Концерт на тако престижном месту, након студија код професора Јожефа Етвоша, заиста је нешто посебно. Биле су то две веома изазовне године у доба пандемије, онлајн наставе, као и мог прилагођавања

новој средини, која ме је одушевила културном, а посебно музичком понудом. Веома сам захвална свом професору на уложеном труду и раду са мном, а што се публике тиче, веома ме је дирнуо организовани долазак ученика Српске школе „Никола Тесла“ на мој дипломски концерт. Том приликом извели смо дела Дауланда, Баха, Параскеваса, Раиша, Јовичина и Мадараса – објашњава Марија.

Марија и сада потврђује, као и у ранијим сусретима, да наши студенти долазе са одличним предзнањем и да се веома лако уписују на музичке академије у Европи и свету. Без проблема полажу пријемне испите, али је углавном проблем финансирање. Маријино школовање у Мађарској је

било омогућено захваљујући стипендији мађарске владе „Штипендиум Хунгарикум“ и стипендије Фонда за младе таленте Министарства омладине и спорта Републике Србије. Каже да сада разматра могућност наставка усавршавања на докторским студијама, али се нажалост, оне у Будимпешти одвијајау само на мађарском језику.

По окончању студија у Будимпешти и успешног концерта, Марија се латила још једног задатка. Заједно са композитором Дамјаном Јовичином организовала је музички пројекат под називом „Карика“, у којем наступају

уметници из Мађарске и Србије. Један концерт је већ изведен у великој сали Студентског културног центра у Београду, 17. јуна, а следећи се планира за 24. јун, у свечаној сали Текелијанума. На програму су дела мађарских и српских композитора, међу којима и два новонастала дела као поруџбина пројекта.

Програм културне сарадње уметника из Мађарске и Србије „Карика“ подржали су: Мађарски културни центар „Колегијум Хунгарикум“ и Српски културни и медијски центар „Српски венац“.

Д. Б.

